

Anul III.

Nr. 4.

Foi'a basericésca.

Organu

pentru cultura religioasă a clerului și a
poporului.

Redigată de

Dr. Alesandru V. Gram'a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

25 Februaru 1885.

Caprinsulu:

Un'a paralela între clerulu nostru și alte cleruri din patria din punctu de vedere
alu bunăstării materiale. — Dreptulu de patronatu în baseric'a noastră. —
Autoritatea S. Scripturii și știința naturală. — Filosof'a istoriei. — Inca odată
Liturgiile private și pentru morți în Domineci și în serbatori. — Schelete de
predici. — Varietăți.

Apare în 10 și 25 st. n. a fiecărei luni.

Pretulu pre un'a anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1885.

Tipograf'ia Seminarului gr-cat în Blasiu.

Un'a paralela intre clerulu nostru si alte cleruri din patria din punctu de vedere alu bunastarei materiali.

Cându este vorb'a se se mesure puterea de vietia a unui poporu seau a unei clase din societate, atunci tare desu se comite eroarea ace'a, că nu se pune pondu suficientu pre impregiarile, in cari traiesce si cu cari are se se lupte poporul seau clasa respectiva. De aci apoi urméza tou de-a-un'a una judecata sinistra si falsa, si cá una conscientia a judecatei acesteia, seau una pretiuire prea mare seau una despretiuire nedrépta si fara cauza a puterei de vietia, ce jace ascunsa in respectivulu poporu seau in respectiv'a clasa a societatei.

Amu avutu ocasiune in colonele foiei nostre de repetite ori a constatá atari judecati sinistre cu privire la unele progrese culturale de ale nostre. Astu-feliu in anulu primu amu constatatu una atare judecata falsa cu privire la fundatiunile nostre archidiececane, éra in anulu alu doile cu privire la stipendiele nostre pentru ajutorarea tinerimei studiose. Éra cu ocasiunea acést'a ne vomu incercá a constatá una atare falsitate de judecata cu privire la buna starea materiala a clerului nostru.

Se aude pretotindenea si mai cu sema in Ardealu tanguirea, cumcă clerulu nostru este miseru. Ma câte odata pentru miseri'a acést'a i se facu si imputari, cá si cumu numai indolinti'a si negliginti'a lui ar fi caus'a.

Precum bogatí'a inse nu este totu de-a-un'a unu merit, asia si miseri'a nu este totu de-a-un'a demeritu. Afara de ace'a atâtu avuti'a câtu si miseri'a suntu concepte tare relative. In cele mai multe casuri numimu pre ore cine bogatu, numai pentru-cá apare astu-feliu in comparatiune cu altii, ce nu dispunu nice pre departe de atât'a avere, precându facia cu altii mai avuti pote elu insusi ar paré miseru. Altulu in comparatiune cu altii multu mai avuti apare miseru, precându facia cu altii mai miseri cá elu apare avutu.

Acumu cându se aude asia desu tanguirea ace'a, că clerulu nostru este miseru, tetu de-a-una tanguirea acést'a se baséza pre impregiurarea ace'a, că clerulu nostru in privinti'a bunastarei materiali se ascmena cu alte cleruri din patria, cari stáu in privinti'a materiala mai bine cá elu, si prin urmare facia cu cari la totu casulu este miseru.

Impregiurarea acést'a inse nu este nice decum suficienta, pentru-cá din ea se pota omulu trage conclusiune cu privire la puterea de vietia a clerului nostru; Acést'a pentru-cá nu este destulu a constatá, că clerulu nostru este

miseru și celelalte avute, ci trebuie se se cerce bine și caus'a, că pentru-ce este lucrulu acest'a astu-feliu, pentru-ce clerulu nostru este miseru și celelalte mai avute. Căce se pote intemplá, că miseri'a clerului nostru se fia unu meritu, éra avut'i'a celoru alalte nu, dupa cumu va fi natur'a cauzei, din care provinu ambele.

Se ne întrebamu asia dara, unde este caus'a, de clerulu nostru este pote mai miseru că alte cleruri din patria? Cându ne punemu întrebarea acést'a, atunci diu capulu locului abdicemu de ori ce asemenare între clerulu nostru și între celu romano-catolicu. Impregiurarea, că clerulu romano-catolicu este necasatoritu, face de clerulu acest'a se afla în nesce conditiuni ale bunastarei materiali atâtu de favorabili facia cu clerulu nostru, câtu una asemenare între ele din punctu de vedere a bunastarei materiali nu pote nice decum avé locu. Ci noi aci ne vomu marginí numai la clerurile acele, cari fiendu casatorite, din punctulu acest'a de vedere suntu în conditiuni egali cu clerulu nostru.

Conditiunea principala, dela care aterna bunastarea materiali a unui cleru în prim'a linia este mai antaiu dotatiunea, de care se bucura, și a dou'a diligin'i'a și crutiarea lui. Cea de antaiu nu este meritul clerului, éra a dou'a este totu de a una meritul lui. Acum déca ne întrebamu, că de ce dotatiune se bucura clerulu nostru din Ardealu, atunci potemu fara de nice unu remorsu de conscientia se respundemu, cumcá dotatiunea lui preste totu considerata este mai micutia că la tote celelalte cleruri conlocuitorie. Câtiva agrii și venitele stolari tare micutie suntu în eele mai multe casuri ace'a ce constituiescu tota dotatiunea clerului nostru. Ceva salarie ficse de câte 200 de floreni dela erariu pentru preotii nostri de abié se afla prin parochiile dein muntii apuseni și prin comunele, unde se afla bai de sare, și apoi unde și unde ceva fundatiune neînsemnata facuta de unii omeni pii și cu dorere de clerulu și poporulu nostru. Pre lenga acestea că una specia de dotatiune a clerului nostru ardeleanu se mai pote considerá și subsidiulu regescu, din care în archidieceasa de abié patru seau cinci capeta câte 100 de floreni, éra celi mai multi numai câte 50, 40, 35, 30, 25 și si numai 20, și inca și acestia nu potu se i capete în totu anulu. În urma pentru clerulu ardeleanu mai este și fondulu episcopului Bobu, din care se ajuta preotii celi ce au suferitu ceva dauna cu câte 20, mai raru cu câte 30, și numai chiaru în casuri estra ordinarie cu câte 40 de floreni valut'a austriaca. Acést'a este dotatiunea anuala a clerului nostru, care în cele mai multe casuri din dotatiunea acést'a micutia are se cresca câte una familia numerosa și se se sustiena conformu pusetiunei sale sociali.

Ar cugetá omulu, cumcá pre lângá una atare dotatiune este cu nepotentia că clerulu nostru se-si pota implení greu'a misiune, la care este, chiamatu și se mai ajunga și la ceva bunastare materiali. Și totusi nu asia se intempla. Câti preoti de ai nostri nu afla omulu prin Ardealu, cari pre lângá dotatiunea acést'a micutia au ajunsu la câte una bunastare frumosa materiali, asia câtu în cas'a loru pote intrá ori și cine. Ma nu numai atât'a, ci pre lângá dotatiunea

acést'a micutia si-au crescutu copiii pre la scole cu multe spese, si nu odata pre la universitati in strainatate, fetele si le au crescutu pre la cetati astu feliu, câtu potu ori si cându se fía femei in societate mai alésa, si ce e mai de miratu, se au ingrigitu a li procurá si ceva zestre. Má nu pucini preoti au crescutu atari copii nu numai unulu seau doi, ci câte patru, cinci si siese, si pre langa ace'a si au castigatu si bunastare materiala.

Este adevveratu, cá acést'a nu se pote dice despre intregu clerulu. Suntu dorere, si acumu destui, cari in privinti'a acést'a suntu tare remasi îndereptu. Inse acestia suntu totusi numai esceptiuni, cari de comunu suferu de unu defectu orecare moralu seau de rutin'a si elasticitatea receruta, si cá regula se pote statorí ace'a ce amu sustienutu in sirurile de mai susu. Esceptiunile suntu cam multe, pentru-cá si clerulu e numerosu, si la unu cleru asia numerosu si esceptiuni trebue se fía multe.

Se trecemu acum la alte cleruri. Se consideramu de o cam data numai pre clerulu luteranu din Ardealu, care cá mai bine dotatu, potemu se dicemu cá in privinti'a dotatiunei sta mai departe de clerulu nostru cá tote celelalte. Clerulu luteranu preste totu in Ardealu are unu salariu fiesu dela câteva sute de fl. pana la mii pre anu¹⁾. Pre langa ace'a dispune pretotindenea de câteva dieci si si mai multu de jughere de pamentu, care in cele mai multe locuri lu lucra comun'a basericéscu. Adevveratu cá venite stolari clerulu acest'a are pucine, fiendu-cá confesiunea, acareia ministrii suntu membrii lui, este de asia încátu functiunile preotului suntu forte pucine. Inse ce folosu ar si avé unu cleru atâtu de bine dotatu de nescari venite stolari castigate cu cruceriulu, cá ale clerului nostru? Cu unu cuventu dotatiunea clerului acestuia este de asia, încátu ori si care dintre preotii nostri ar fi multiamitu si cu dotatiunea cea mai slaba, ce se affa la clerulu luteranu.

Se ne întrebamu acum, cumcá ce rezultate in privinti'a bunastarei materiali produce clerulu luteran? Credemu, cumcá nu va dice nimene, cumcá esageramu, cându sustienemu, cá dupa-ce deosebirea in privinti'a dotatiunei, ce esiste între clerulu nostru si celu luteranu, este atâtu de mare, si deosebirea între rezultatele bunasterei materiali, ce le aru aretá ambele cleruri, ar trebui, se fía forte marc. Lucrulu inse nu sta nice pre departe asia. Nice la clerulu luteranu in privinti'a bunastarei materiali nu observéza omulu in genere altu ceva, decâtu ace'a, ce observamu si la clerulu nostru. Nice elu preste totu nu-si cresce copiii mai bine cá alu nostru, si apoi avere materiala preste totu nu-si castiga mai multa cá alu nostru, abstragundu dela ace'a, cá câte odata nu-si castiga nice atât'a. Ma potemu dice, cá de regula unu preotu de ai nostri dintre celi mai bine dotati -si castiga de comunu avere mai frumoasa decâtu unu preotu luteranu dintre cei mai bine dotati, desi deosebirea dotatiunei loru este forte mare. In urm'a acestor'a potemu sustiené, cumcá déca

¹⁾ Paroculu luteranu diu Sebesiu are salariu de 4000 floreni anuali.

clerulu nostru ar avé dotatiunea celui luteranu, atunci ar poduce minuni in privinti'a bunastarei materiali.

Totu la acestu resultatu ajungemu si déca facemu o asemenare in privinti'a bunastarei materiali intre clerulu nostru si intre celu reformatu pentru esemplu, care ce e dreptu nu este asia bine dotatu cá celu luteranu, inse in genere este mai bine dotatu cá alu nostru. Se ni punemu acum intrebarea, cumcà unde este caus'a, de clerulu nostru cu impregiurarile lui cele vitrege totusi in privinti'a bunastarei materiali produce rezultate binisioru mai inbucuratorie cá celelalte cleruri? Amu disu la inceputu, cà bunastarea materiala a unui cleru aterna in prim'a linia dela dotatiunea si apoi dela diliginti'a si crutiarea lui. Dotatiunea clerului nostru inse, precum amu vediutu si precumu scife tota lumea, nice decumu nu este de asia, câtu se pota produce rezultatele, ce le amu vediutu. Ma dotatiunea singura nice nu pote produce atari rezultate, precumu vedemu din esemplulu altoru cleruri din patri'a nostra. Urméza asia dara de sine, cumcà numai diliginti'a si crutiarea cea mare a clerului nostru pote se ffa caus'a ataroru rezultate inbucuratorie pre terenulu bunastarei materiali.

Unde este inse diligintia si unde este crutiare, acolò este si potere de vietia, si gresiescu tare aceia, cari denéga acést'a clerului nostru. Noi din partene nu credemu, cà vá ff cineva, care déca va considerá impregiurarile cele vitrege a clerului nostru, cându unu teologu absolutu, cu testimoniu de maturitate si cu studiu teologicu academicu de 4 ani trebuie se mérnga la una parochie de 15 — 20 jughere de pamentu, nu credemu, se ffa cineva, care in impregiurari atátu de nefavorabili se nu se pota usioru couvinge, cà clerulu nostru in pruvinti'a rezultatelu relative la bunastarea lui materiala nu a intrecutu si nu intrece tote acceptarile si nu a manifestatu una potere de vietia mai mare si mai insemnata cá celelalte cleruri din patria. Nu scimu unde ar ajunge pentru esemplu clerulu luteranu, cându ar ff avisatu la dotatiunea cea mica si la impregiurarile cele grele ale clerului nostru.

Déca se pote ceva imputá clerului nostru in privinti'a bunastarei materiali, atunci i se pote imputá numai ace'a, cà inca multi preoti nu au ajunsu acolò, câtu tendintiele spre procurarea unei stari bune materiali se le unésca cu tendintiele spre cultura, totu atátu de justificabile si totu atátu de imperiosu cerute. De aci vine de nu arareori intalnesce omulu preoti cu stare materiala frumosa, inse cu totulul remasi de lume, fiindu-cà afara de castigarea de avere nu se mai intereséza de altu ceva de nemicu. Cându inse baremu cea mai mare parte din preotii nostrii va scí se unésca la olaita aceste doue tendintie, atunci vomu poté dice, cumcà clerulu nostru vá ff celu de antaiu in patria sub ori ce respectu.

Dreptulu de patronatu in baseric'a nostra.

Metropolitulu Siagun'a in dreptulu seu canonicu spre a laudá spiritulu democraticu alu basericeei sale, aduce in ainte cá una calitate si unu meritu deosebitu, cá baseric'a sa nu cunosce dreptulu de patronatu. Totu spiritulu dreptului canonicu scrisu de elu tinde in acoló, cá se arete, cátu de democratice suntu institutiunile basericeei sale, si prin urmare cátu de corespundietorie tendintieloru democratice moderne. Potemu se dicemu, cá este una dosa buna de spiritu profanu si lumescu in dreptulu acest'a, căce altumintrule nu s'ar' silf' asia tare a aflá ideile politice moderne in dreptulu basericeei sale, despre care sustiene cam cutozatoriu, cumcá este dreptulu anticu alu basericeei orientali. Nu s'ar' silf' a aflá in dreptulu basericescu nice democratia, nice aristocratia, nu căce sciutu este, cá in Isusu Christosu nu mai este domnu si servu, nu aristocratu si democrat. In statu si in politic'a cea trecutoria pote omulu se vorbésca despre institutiuni si idei democratice seau aristocratice. In baserica inse asia ceva nu pote se aiba nice de cum locu decátu in sensu forte impropriu, căce este si inconvenientu a asemená ce este cerescu cu ce este pamentescu. Cu tote aceste inse Metropolitulu Siagun'a voiesce a face cu ori ce pretiu baseric'a sa populara prin ace'a, cá institutiunile ei le propune cá cu totul corespundietorie spiritului modernu democraticu. In contra la asia ceva nu amu avé nemicu. Propuna fia-care institutiunile basericeei sale cum i place. Avemu inse in contra, cându cineva institutiunile basericeei nostre le judeca cu aceasi mesura. Acést'a o face Metropolitulu Siagun'a, cându spre a inaltia baseric'a sa i ascrie cá unu meritu deosebitu, cá ea nu cunosce dreptulu de patronatu. Ce e dreptu elu nu spune, cá pentru ce necnoscerea dreptului de patronatu este unu meritu alu basericeei sale. Inse totu spiritulu dreptului scrisu de elu areta, cá in aintea lui dreptulu de patronatu este una institutiune cu totul aristocratica.

Astufeliu standu lucrulu este interesantu a sci, cá óre este adeverata seau nu credinti'a acést'a a lui cu privire la una institutiune atátu de inra-decinata in baseric'a nostra, cum este institutiunea dreptului de patronatu.

Concedemu bucurosu, cá Metropolitulu Siagun'a a fostu unu barbatu erudit si versatu in dreptulu si in istori'a basericeei sale. Inse precátu de versatu a fostu in aceste, pre atátu de pucinu versatu a fostu in spiritulu dreptului si alu istoriei basericeei nostre. Căce altumintrule nu ni potemu intipuf, cum ar' ff potutu ajunge la una judecata atátu de sinistra cu privire la una institutiune asia insemnata, cum este a patronatului.

Spre a poté judecá dupa dreptate, cumcá, ce este dreptulu de patronatu in baseric'a nostra, este de lipsa se cunoscemu istoriculu originei lui, căce numai atunci vomu cunosce natur'a lui precum se cuvine, si numai atunci vomu precepe, cumcá óre justificata este esistinti'a lui in baserica seau nu.

Este mai in genere cunoscutu, ce lupta a portatu baseric'a apusului in

evulu de mijlocu cu monarchii, principii si boierii lumesci pentru libertatea basericésca in implerea oficiilor basericesci. Poporele increstinate dupa caderea imperiului romanu de apusu au fostu primitu religiunea crestina cu unu entusiasmu óre-care plinu de sinceritate. De aci a urmatu, cá monarchii si potentatii loru au inceputu a se intrece unii pre altii in provederea bisericeii cu bunuri si averi. Cu atât'a inse nu s'au multumitu, ci pre bas'a donatiuniloru acestor'a au inceputu a deprinde in biserica si drepturi de acele, cari de locu nu li competieáu. Si intre aceste celu mai insemnatu si si mai periculosu a fostu dreptulu, ce si l'au arogatu de a denumi eli persone la oficiile basericesci cele mai insemnate. Pre calea acést'a preste scurtu tempu monarchii si potentatii au subjugatu cu totulu biserice'a, ma oficialii basericesci prin multe locuri au inceputu a nu se mai semtí cá oficiali basericesci ci cá oficiali ai monarchiloru si potentatiloru, si si tieneáu de prim'a loru datoría nu implinirea obligatiuniloru preotiesci, ci implinirea voiei si capritieloru celoru ce i au constituitu in oficiu. Si inca nunumai atât'a, ci monarchii si potentatii celi decadiuti in privinti'a morala dupa axiom'a *similis simili gaudet* impleáu oficiile basericesci cu persone, ce servieáu spre scandalulu lumii intregi. Desvoltarea lucrului acestuia tristu a mersu totu gradatu, pana ce in urma a fostu ajunsu asia departe, cáu insasi esistinti'a bisericeii erá periclitata, deca unu atare abusu se mai tolerá si mai departe. Atunci a tramisu Domnedieu pre Pontificele celu mare Gregoriu alu sieptele Hildebrandu, in a carui sufletu cráu imprimat totu dorerile bisericeii tempului seu, care erá asia dicundu conscienti'a bisericeii. Unu barbatu de geniulu si inim'a lui cea mare nu se mai poteá uitá la ace'a, cum oficiile basericesci ajungeáu de comunu in manile acelor'a, cari nu intráu pre usia in staulu, si cari nu eráu pastori ci lupi rapitori. Impregiurarile inse eráu de totu grele. Inimicii si contrarii lui nu eráu omeni de rendu, ci eráu monarchii, cari aveáu tota puterea lumésca in manile loru, si dispuneáu de totu mijlocele de lipsa, spre a invinge pre unu contrariu, ce nu aveá in man'a sa alta arma decâtu crucea si dreptatea. Clerulu, in care ar' fi trebuitu se aiba Pontificele spriginulu celu mai puternicu, cu forte pucine esceptiuni erá in manile monarchiloru, fienducá traieá din grati'a loru, si numai una parte micutia erá gata a urmá Pontificelui. Cu tote aceste inse Pontificele incredienduse in Domnedieu si in dreptatea causei sale incepù lupt'a acést'a atatu de grea, si pretinse deodata bisericeii ce este alu ei.

Pretinse cá de aci in coló biserice'a si nu principii se-si aléga pre ministrii sei, fienducá bisericeii au sei servésca, éra nu principiloru. Tare frumosu se tangui atunci Pontificele, cumcá si femeea cea mai misera este libera de a-si alege sociulu de vietia dupa placu, numai bisericeii nu i este iertatu se-si alege mirii ei, ministrii sei dupa voia sa. Nice odata pre lume nu s'a luptatu cineva pentru una cauza mai drépta si mai santa cá acést'a. Si totusi miserulu Pontifice nunumai nu a triumfatu, ci inca a fostu silitu se

mora in esiliu, unde cu sufletulu intristatu pre patulu de morte plinu de dorere vediendu nedreptatea lumii a trebuitu se esclame: „*dilexi justitiam, odio habui iniquitatem, propterea morior in exilio*“. Nobilulu Pontifice nu scieá, cá ide'a aruncata de elu in lume a fostu multu mai puternica, dreptatea causei lui multu mai evidenta decâtu se mai pota pieri ver odata. A moritu, ce e dreptu Pontificele celu mare, ce a inceputu lupt'a acést'a, inse ide'a si caus'a lui nu a moritu cu elu, ci lupt'a pentru dreptulu si libertatea baserice'i s'a continuatu si dupa moartea lui. Baseric'a pretindeá in spiritulu lui Gregoriu, cá numai ea se-si puna pre ministrii sei. Monarchii si potentatii inse pretindeáu, cumcá dreptulu acést'a este alu loru, deorace eli au donatu bunurile, din cari se sustienu. Disput'a si lupt'a a duratu tempu tare indelungatu, mai una diugetate de seculu. In unu tempu asia indelungatu inse ideile s'au clarificatu totu din ce in ce mai tare, spiritele s'au mai domolitu, si in urma s'a facutu pace intre ambele pãrti belligerante, intre potestatea basericésca si civila. Pacea inse nu a fostu possibila decâtu pre basea unui compromisú, in care amendoué partile deoparte au lasatu câte ceva din pretensiunile lorú, éra de alta parte au cesu in câtava partei celei lalte contrarie. Compromisulu acést'a a fostu dreptulu de patronatu. Elu consta din acc'a, cá din dreptulu baserice'i de a-si constitui ea singura pre ministrii sei se concede ceva si personeloru acelor'a, cari au dotatu baseric'a cu bunuri temporali. Astufeliu si baseric'a si a recastigatu libertatea sa, éra statulu inca a capetatu defa baserica ceva recompensa pentru bunavointi'a aretata facia cu ea prin donarea de bunuri. Patronulu are dreptu de a presentá la oficiulu vacantu pre una persona auctoritateri basericesci, careia auctoritatea basericésca se-i conferésca oficiulu respectivu. Prin acést'a daruitorii de bunuri suntu recompensati de catra baserica, in cátu si eli au unu dreptu ore care la implerea oficieloru vacante, unde au donatu eli bunuri. Auctoritatea basericésca inse numai atunci este obligata a conferi personei presentate de patronu beneficiulu vacantu, cându person'a acést'a are tote recerintiele prescise prin legea basericesca. Prin acést'a baseric'a inca este asecurata, cumcá la oficiile ei nu voru poté intrá persone nedemne.

Dreptulu acést'a de patronatu cá una specie de compromisú intre doué poteri dupa una lupta grea si indelungata s'a desvoltatu apoi in decursulu tempului totu din ce in ce mai tare.

Potemu in urm'a acestor'a intrebá cu totu dreptulu, cá ore este dreptulu de patronatu una institutiune aristocratica in sensulu Metropolitului Siagun'a, in sensulu acel'a, cá baseric'a partinesce mai tare pre celi avuti decâtu pre celi seraci, si la celi avuti li dá drepturi, cari la celi seraci nu li le dá, precum este dreptulu patronatului? — Din istoriculu originei dreptului acestuia pote se veda ori si cine, cá dreptulu de patronatu departe de a fi una institutiune aristocratica in sensulu Metropolitului amintitu, este chiaru din contra una institutiune, prin carea pretensiunile cele prea mari ale aristo-

cratiloru facia cu baseric'a s'au redusu la unu minimu possibilu. Astufeliu deca in unu sensu óre care impropriu amu vorbí si noi in baserica despre institutiuni aristocratice si democratice, atunci cu totu dreptulu amu poté numí dreptulu de patronatu una institutiune mai multu democratica decâtu aristocratica. Noi inse pre atari numiri nu punemu multu pondu. Ce ne intereséza si ne insufla noue respectu este, cându una institutiune corespunde indigintieloru basericesci. Si dreptulu de patronatu este una atare institutiune, care a stinsu unu focu, ce ardeá de multu in baserica, si basericei i a adusu pace si liniste, cá se-si pota impliní misiunea ei cea sublima. Si din punctulu acest'a de vedere valoarea dreptului de patronatu este nepretiuata.

Baseric'a resaritului desbinatu, ce e dreptu, nu cunosce dreptulu de patronatu. Si cum se-lu cunosca, cându ea nu a trecut prin luptele acele, prin cari a trecut baseric'a apusului, cá se nu dícemu, cá ea a incungiuratu lupt'a prin ace'a, cá ea s'a supusu si a primitu de buna ori ce ingerintia basericesca a monarchiloru si boeriloru lumesci. Unu Gregoriu alu sieptele in sufletu si in inima ea nu este in stare se ni arete nicairi.

In baseric'a nostra greco-catolica romana inea a intratu dreptulu de patronatu. Elu inse la noi nu este nice decum unu ce strainu, ci este una institutiune desvoltata din indigintiele si relatiunile basericei nostre. Baseric'a nostra romana unita indata dupa sant'a unire intrandu in relatiuni si conesiuni mai intime si mai de aproape cu baseric'a apusana a inceputu a capetá prin multe locuri dotatiuni dela statu, persone si corporatiuni catolice sub espress'a rezervare a dreptului de patronatu. Statulu, personele si corporatiunile respective au pusu conditiunea patronatului cu ocasiunea dotatiuniloru acestor'a, pentrucá acést'a erá una datina vechia de mai multi seculi in baseric'a apusului, de care nu eráu in stare se abdica nice cându aveáu de lucru cu baseric'a nostra, erá asia dícundu unu lucru, ce se intielegeá de sine la un'a fia-care dotatiune de genulu acest'a. In faci'a ataroru impregiurari basericei nostre nu-i remaneá altu ceva, decâtu seau se nu primésca atari dotatiuni, ce'a ce ar' fi fostu tare in detrimentulu ei, seau se le primésca cu dreptulu de patronatu pentru donatori. Astufeliu baseric'a nostra romana unita a primitu dreptulu de patronatu, nu cá pre una institutiune straina, ci cá pre una institutiune de mare folosu pentru ea, si inea in urm'a relatiuniloru si conesiuniloru ei cu totulu schimbate dupa sant'a Unire.

Autoritatea S. Scripture si scienti'a naturale.

S. Scriptura, si mai cu séma tractatulu ei referitoriu la crearea lumei au fostu si este espusu in tempulu mai nou atacuriloru. Astronomii si cei ce se ocupa ex professo cu scientiele naturali suntu cari cauta cordisiiu la s. Scriptura, necugetandu cá o astfelu de procedura nu convine neci cátu de pucinu cu caracterulu unu individuu, ce trece de invetiatu, cá se nu mai

amentimu, că cu sant'a scriptura chiar' de feliu nu se unesce acést'a conduita nejustificata. Pentru-că desi nu ar' fi dispusu scrutatoriulu naturei a luá in considerare, s'au chiar' ar' mai voi se denege caracterulu supranaturale alu santei scripturi si prin ast'a a o considerá cá pre una scientia ore-si care, totu-si impartasirile santei scripturi nu le pote eliminá cu totul, de ore ce fiendu ele cele mai vechi, si prin expresiunea loru determinata si scurta, constringu ore-cum pre scrutatoriu a-si pune intrebarea: in ce relatieune se are efectulu scrutariloru sale cu impartasirile celui mai vechiu scrietoriu a literaturii celei mai vechi? De aci se vede, că si din punctu de vedere profanu S. Scriptura inca merita tota atentiunea.

Deca inse ne vomu pune pre pedastulu religiosu si de aici vomu luá lucrurile la cercetare, cu totul alta facia voru luá si ele. Pentru-că, dupa invetiatur'a s. mame Baserice, cartile atátu a testamentului vechiu câtu si a celui nou trebuie se le tienemu de inspirate, apoi inspiratiunea acést'a involve in sine credinti'a crestina, cumcá autorii cartiloru ambeloru Testamente au fostu ajutorati la compunerea loru prin Spiritulu Santu in modu supranaturale, in urmarea carei'a, eli nu numai cunoscientiele loru cele supranaturali, ci si cele naturali le-au insemnatu in cea mai deplina convingere, că-su aprobate din partea lui Ddieu.

Acést'a se vede in opulu celu mare a profetului Moise, in pentateuchu. In acest'a dămu preste inspiratiune nu numai profetica, ci si istorica, de ore ce aceste cinci carti contienu afara de revelatiune supranaturale, si istori'a de patrudiece de ani a poporului judeu, alu carui conducatoriu divin au fostu Moise, carele spriginitu fiendu de Spiritulu santu la scrierea cartiloru acestor'a, nu au fostu posibile a comite erori. Cărtile aceste cinci ce e dreptu nu stáu pre nivoulu cunoscientieloru naturali de astadi, inse acést'a imprejurare nu deroga neci nu scaresce autoritatea loru. Pentru-că deca vomu abstrage dela ace'a, că profetului Moise nu i-se pote atribuí o scientia asia vasta in cunoscientiele naturale, precum se presupune in naturalistii seclului presente, totusi omulu nepreocupatu nu va dfce, că aceste carti suntu efectulu scrutariloru si numai productulu mentei omenesci; de ore ce in expresiunile aceste scurte, determinate si apodictice nu se vede a vorbí unulu ce e indrumatu la fatigia continue si la incordarile poteriloru sale intelectuale spre asi creá sie-si unele principie seau convingeri cu respectu la facerea lumei, ci mai multu se vede a vorbí unulu, carele se baseza pre impartasiri din fonte securu si mai pre susu de ori si ce indoieia. De exemplu impartirea in siese perioade a opului celui mare a creatiunii, santirea dfilei a sieptea, arata destulu de evidentu, cumcá partea pentateucului, in care se vorbesce despre facerea lumei au avutu de isvoru revelatiunea divina, tocm'a asia, cá si cu oasiunea impartasirii decalogului insusi Ddieu este carele vorbesce astfelu: „Siese dfile lucra, si ti implinesce tóte lucrurile tale. Dfu'a a sieptea este Sanbat'a Dlui Ddieului teu, se nu lucrí atunci nemicu, neci tu, neci copilulu, neci fat'a

ta, neci vit'a ta si neci strainulu carele este la tine, pentru-cà in siese dfile au facutu Dlu ceriulu si pamentulu, marea si tote câte suntu in trensele, éra in a sieptea au odihnitu; pentru ace'a au santitu si binecventatu Dlu dñu'a Sambetei". (Ez. 20. 9—11).

Pre lânga originea divina a Santei Scripturi militéza si legendele tuturoru poporeloru, cari se unescu in multe privintie pana si in cele mai amenunte, cu naratiunile santei Scripturi, asia câtu pre ambele trebuie se le reducemu la unulu si acelasiu isvoru de emanare. Apoi a presupune, cumcà tôte poporele ar' fi imprumutatu numai dela Judei datele, in cari convinu, ar' fi o absurditate: priu urmare trebuie se cercamu dupa unu isvoru comunu, pre carele trebuie se-lu deducemu din evulu vechiu, cându omenimea nu erá despartita in locuinte, si atâtea religiuni diferite. De aici urméza, cumcà Ddieu inca pre protoparintele Adamu lu-au impartasitu de benefacerile revelatiunei, care revelatiune pre calea traditiunei sau conservatu pana la Moise, care cu ajutoriulu Spiritului santu pastrandu-o nefalsificata au redato fidelu urmatoriloru sei, prin urmare Moise nu au potutu fauri genes'a.

Ddieu nu numai prin sant'a scriptura ci si pre calea naturei s'au revelatu omeniloru: „Ceriurile spunu marirea lui Ddieu si facerea maniloru lui o vestesce tari'a". (ps. 18. 2). Acum deca si prin revelatiune si pre calea naturei s'au aratatu Ddieu si vorbesce omului, deca Ddieu e autorulu ambeloru cá a unei carti scrise cu man'a-i preinalta, din care omulu se pota cunosce adevverulu, cum pote fi de acestea doue se pare a fi opuse un'a altei'a cu invetiatur'a? Contradictiunea acést'a e numai la aparintia. Pentrucà, deca intru adevveru suntemu convinsi, cumca Ddieu e intemeiatoriulu religiunei nóstre, tocmai precum e creatoriulu naturei; atunci dispare ori ce dubiu, cà dóra aceste doue opuri si-aru contradice cându-va, nu se póte admite posibilitatea, cà sant'a scriptura ar' urmá scopuri diverse, càci atunci ar' trebui se admitemu politeismulu, ce e blasfemia. Éta ce dice unu invetiatu in respectulu acést'a: „S. Scriptura si cu natur'a in câtu ambele-su caventulu lui Ddieu, trebuie se se unéscu in scopu si la olaita; si unde totu-si s'ar' paré cà nu consuma, acolo caus'a dissonantiei e de a se cautá in eseges'a eronea a teologulu si in esplicarea retacita si falsa a naturalistulu". Acést'a e ipotes'a adevverata, de care trebuie se ne tienemu in tote împrejurarile. Càci Sant'a Scriptura cá una carte scrisa pre langa ajutoriulu Spiritului Santu nu póte contiené erese, natur'a cá opulu lui Ddieu inca nu ne invetia falsitati; spiritulu si mentea omenéscu inse e falibile, ea póte esplicá ceva reu, si póte face deductiuni câtu de false si necorecte.

Unii mai obiectinneza, cà din punctu de vedere a scientiei naturale Sant'a Scriptura nu stà la nivoulu scientiei de astadi. Da ace'a e adevveratu cà Sant'a Scriptura nu stà pre una trépta cu scientiele naturale, inse nu trebuie se uitamu, cà autorii Santei Scripturi nu au avutu de cugetu a se ocupá cu deslegarea enigmelor fisice si cu cestiuni naturale. Ba potemu

afirmá, că Sant'a Scriptura chiar' prin ace'a, că nu s'au amestecat în cauzele științelor omenești, și-au pastrat nimbula religioasă. Ea nece cându nu s'au ocupat cu perfectarea și desnodarea problemelor, a caror deslegare e datorită scrierilor și științei mecanice.

Că de încheiere mai adăugem, că câtu de urit și de condamnat lucru este, a se încercá, că din Sant'a Scriptura se se face sistemul astrologic, geologic, seau ori și ce lucru, ce ar' amirósá a mecanismu. Sant'a Scriptura are de a face cu sisteme de credință și morală, și omulu în statorirea sistemelor fizice este îndrumat la puterile s'ale intelectuale și la deslegarea fenomenelor naturii, éra nece cându la ispitirea arcanelor S. Scripturi.

Ghilađu la 11 Februaru 1885.

Joanu Ceantea
preot. gr. cat.

Filosofi'a istoriei.

(Continuare din N-ru 1).

Amu vedintu în articolul precedent, unde ajunge mintea omenească lasată de sine, deca cerca după scopul ultim al tuturor evenimentelor istorice, pentru a aflá pe calea acéști ce este constant și neschimbătos în fluctuațiunea istorică, și prin acéști spre a pune una basă solidă la una filosofía a istoriei. Ni mai restá acum a se vedea, ce ni spune în privința acéști mintea noastră luminată și ilustrată de lumin'a coréști a credinței.

Este unu ce majestăticu scopul ultim, ce-lu preface omului religiunea creștină; este una specie de vântu linu scopul acéști, una specie de vântu linu, ce suflă de către Paradis și stempără inim'a însetată a omului după una tîntă mai înaltă, decâtu cum este fericirea pămîntéști. Nu fericirea pămîntéști cea trecătoare că umbr'a este după religiunea creștină ace'a, spre ajungerea careia trebuie se-si predeze și consume omulu puterile sale cele frumoase; așa ceva pote fi scopul ultim numai al unui animal, éra nu a omului, coron'a zidurilor, tipulu și asemănarea lui Domnedieu. Glori'a lui Domnedieu și fericirea eternă a omului prin cunoșterea față la față alui Domnedieu este tînt'a, spre care trebuie se fîă îndreptați toți pașii genului omeneșcu, astu-feliu ne înveția pe noi religiunea creștină, éra nu fericirea pămîntéști, carea deca numai scopul celu adevăratu nu se lasă din vedere, atunci vine ea de sine; căce „*cautați mai înainte de tote imperati'a lui Domnedieu și dreptatea lui*“ dîce Măntuitorulu, „*și tote celelalte se voru adăuge voue*“, și „*cautați spre păsările cerului, că nice semăna, nice secera, nice adună în grănie, și Tatălul vostru celu creșcu le nutrește pe ele; și socotiți crînii câmpului, cum creșcu! eli nu se ostenscu, nice nu torcu, și totuși nice Solomonu întru toată mărirea sa împărătești nu a fostu îmbrăcatu că unulu din aceștia! Au nu sunteți voi multu mai pe susu decâtu aceștia?*“

Unu atare scopu, atātu de sublimu, atātu de înaltu și atātu de magnificu

trece preste tote poterile omului. Déca omulu ar fi avisatu numai pre poterile sale, atunci in veci nu ar poté se ajunga scopulu acest'a. Din caus'a acést'a, religiunea crestina ne invetia, cà in istori'a genului omenescu spre ajungerea scopului indicatu pre langa activitatea omului mai exista si activitatea lui Domnedieu, care insusi conduce omenimea, si inca cu atât'a intiepleptiune, câtu libertatea omului remane neatacata, si tote intemprarile, fia acele câtu de mari, fia acelea placute seau triste, se intempla cu scirea si permisiunea lui, căce „*au nu doue paseri se vendu cu unu banu? si nice una din trensele nu cade pre pamentu fara de voi'a Tatalui vostru*“. Déca nice una pasere nu cade pre pamentu fara de voi'a Tatalui, atunci ôre a cadiutu Saguntulu, ôre a cadiutu Cartagen'a, ôre a cadiutu Jerusalimulu fora scirea si permisiunea lui?

Doue suntu asia dara lucrurile acelea, cari đupa sistemulu crestinu constituescu principiulu fundamentalu alu filosofiei istoriei. Antaiu, cumcà scopulu ultimu alu omului este glori'a lui Domnedieu in fericirea ultima a omului prin cunoscerea facia la facia alui Domnedieu, si a dou'a cà spre ajungerea scopului acestuia in istori'a genului omenescu lucra nu numai omulu ci si Domnedieu.

Una lumina ôre care cerésca arunca principiile aceste crestine preste istori'a genului omenescu, éra omulu la lumin'a acést'a apare cá si clarificatu si transformatu din una fientia pamentósca in una fientia cerésca, cá si redicatu si inaltiatu din sfer'a fientieloru vediute in sfer'a celorlu nevediute, din omeni intre angeri.

Centrulu intregiei istorie inse a genului omenescu, punctulu in giurulu caruia se invertu seculi, este Domnuulu nostru Isusu Christosu. Pre Elu l'au prefiguratu, si pre Elu a tientitu totu tempulu si tote intemprarile genului omenescu inainte de venirea Lui. Pre Elu lu arata totu tempulu de dupa Elu, si numai in Elu se potú cunosce in intielesulu loru adeveratu tote intemprarile gerului omenescu in tempulu de dupa venirea Lui. De unde se vede apriatu, cà istori'a genului omenescu este identica cu istori'a religiunei crestine. Cà istori'a genului omenescu inainte de venirea lui nu este altuceva decâtu istori'a pregatirei spre rescumperarea prin Elu; éra istori'a genului omenescu dupa venirea Lui este istori'a implenirei rescumperarei. Astu-feliu activitatea lui Domnedieu in istori'a genului omenescu se manifestéza in prim'a linia prin rescumperarea in Isusu Christosu, si istoriculu celu adeveratu in prim'a linia este chiamatu, cá tote intemprarile istorice se le judece in relatiunea loru mai antaiu facia cu opulu celu mare alu rescumperarei si numai prin acést'a facia cu scopulu ultimu alu omului. Atunci numai devine istori'a pentru omu unu nutrimentu adeveratu alu sufletului si alu inimei, atunci numai capeta istori'a vietia, si in evenemintele cele mari, ce se paru a nu fi in nece una legatura unele cu altele intra spiritu de vietia facatoriu.

Caosulu in istoria inse este forte mare. Evenemintele curgu in istoria cu atât'a veemintia unele dupa altele, câtu mintei nostre celei debile si intre ele i este imposibilu câte odata a afla nescu si legatura causală; cum se pota aflá

atunci unu atare nesu si una atare legatura intre ele si intre opulu rescumperarei si prin acést'a intre ele si intre scopulu celu din urma alu intregi istorie? Unele din ele paru privirei nostre celei slabe atâtu de intorse si atâtu de aberate dela scopulu ultim, câtu este câte odata mai mai usioru a a grupá stelcele atâtu de neregulatu imprasciate pre ceriu in giurulu unui centru comunu, decâtu evenimentele din ceriulu istoriei. Ma câte una data i-se pare omului cufundatu in una atare meditatiune, cá si cum inaintea ochiloru mintei lui s'ar' face intunerecu totu mai mare si una negura désa s'ar scoborí pre câmpulu istoriei, carea i impiedeca ori ce privire mai departe si mai afunda. Ce ni areta noue inse tote aceste? Au ni areta cá principiulu celu crestinu alu filosofiei istorice nu este adevveratu? Nice de cum. Aceste ni aducu aminte numai, cá fientie marginite suntemu, si pre langa ace'a inca si debilitate tare in minte pentru pecatulu celu de antaiu, asia câtu numai cu multa greutate potemu vedé urmele lui Domnedieu. Déca si in lumea vediuta fisica suntu nu pucini ómeni, cari nu vedu urm'a lui Domnedieu, ce e la totu pasiulu, atunci ce mirare, cá omulu nu le pote vedé totu de a una in istoria, unde lucrurile suntu mai abstracte si calea mai pucinu amblata. Inse pre langa tota debilitatea acést'a istoriculu totusi nu este scutitu de sarcin'a de a cercá baremu precátu i este posibilu a aduce tote intemplanile istorice in legatura cu opulu rescumperarei si prin acest'a cu scopulu ultim alu omului asia precum ni-lu propune pre acel'a religiunea crestina. Unu esemplu minunatu despre acést'a ni dáu santii Parinti, cari istori'a genului omenescu dinainte de Mantuitoriulu Christosu o au sciutu aduce intréga in legatur'a cea mai frumosa cu opulu rescumperarei, ce'a ce s'ar paré a fi una lucru forte greu, cá se nu dicemu imposibilu. Trei suntu evenimentele cele mai insemnate din istori'a acést'a, anume religiunea judaica, filosofi'a pagána si politeismulu poporeloru antice. Dupa eli religiunea judaica a fostu pedagogulu poporului judovescu spre primirea Domnului nostru Isusu Christosu, precum o si numesce Santulu Apostolu Paulu; filosofi'a pagana a fostu pedagogulu invetiutiloru éراسi spre primirea Domnului nostru Isusu Christosu, incátu principiele cele bune ale ei i-au facutu aplicati a primí religiunea crestina; éra politeismulu lu- numescu pedagogulu poporeloru pagáne spre primirea Domnului nostru Isusu Christosu, incátu starca cea trista religiosa la care a fostu sedusu politeismulu pre pagáni, a trebuitu se provoce in eli dorulu dupa unu ajutoriu de susu, si se-i faca aplicati a primí pre Mantuitoriulu, cându li a adusu acelu ajutoriu. Asemene Santii Parinti au consideratu istori'a, inceputulu, desvoltarea si capetulu imperiului celui vastu romanu in legatura cu scopulu ultim alu omului, si totu asemene au consideratu si alte multe evenimente.

Adevveratu, cá numai intellectului celui infínitu a lui Domnedieu i este cu potintia a cunosce perfectu nesulu si legatur'a ce este intre scopulu ultim si intre tote evenimentele istorice. Despre nesulu si legatur'a acést'a dice S. Joanu Evangelistulu in Apocalipsu V. 3—5: „*si am vediutu de a drept'a una*

carte scrisa in launtru si in afara sigilata cu siepte sigile, si nimene nice in ceriu, nice pre pamentu, nice dedesuptu nu poted deschide cartea si se se uite in ea“. Domnedieu inse lucra cá Domnedieu, si omenii cá omeni. Cá Domnedieu nu le vomu cunosce nice odata, inse pentru ace'a suntemu obligati a cercá se le cunoscemu baremu atát'a, precátu este datu omului in lumea acést'a si apoi se ne mangaiamu cu speranti'a, cá atunci cându din voi'a lui Domnedieu cadiendu ceti'a lunei acesteia depre ochii nostrii lu vomu poté cunosce facia la facia, atunci si lucrurile aceste in multe privintie atátu de enigmatice si coactice pentru noi le vomu cunosce in nesulu si in legatur'a loru adeverala, si „*intru lumin'a Lui vomu vedé lumina*“¹⁾.

Inca odata Liturgiile private si pentru morti in Domineci si in serbatori.

In anulu trecutulu in Nr. 22 alu foiei nostre pg. 349 si 350 am fostu reimprospetatu odata ace'a lege basericésca, dupa carea parochii si administratorii parochiali in dile de Domineci si serbatori suntu obligati se nu celebreze sant'a Liturgia pentru nimene altulu decâtu singuru pentru poporulu intregu parochialu. Unii preoti cetindu cuvintele aceste le au intielesu asia, cá nu este iertatu Bin dí de domineca seau serbatoria a primí prescuri si a amintí pre nimene la S. Liturgia. Impregiurarea acést'a ne face se ne mai ocupamu inca odata cu cestiunea acést'a.

Noi prin cuvintele citate am avutu in cugetu pre aceli preoti, cari incependu unu sarindariu de 40 de liturgie pentru ver unu mortu lu continua in 40 de dile dupa olalta fora de a esceptioná nice Dominecile si serbatorile, cându nu i ar' fi iertatu asia ceva. Asemene amu avutu in vedere pre preotii aceia, cari celebréza in dí de Domineca seau serbatoria sant'a Liturgia pentru ver unu mortu, ce au se-lu immormenteze in díu'a ace'a. Una atare datina esiste prin unele locuri, de celi romasi platescu celebrarea unei liturgie pentru mortulu de immormentatu, si apoi unii preoti nu au grige, cá ce dí este ace'a, ci o celebreza si de e dí de domineca seau serbatoria. Toti preotii acestia gresiescu tare in contr'a disciplinei basericesci.

Cu totul alt'a este cestiunea cu prescurile si amintirile. Credintiosii cari ducu prescuri si pausu la baserica, aceia nu pretindu, cá se se celebreze pentru eli una santa liturgia, ci poftescu numai, cá la sant'a Liturgia se fia amintiti si eli, va se dica acestia nu pretindu liturgia cá atare, ci poftescu numai una specie de rogatiune pentru eli in decursulu santei Liturgie, una

¹⁾ Pana in díu'a de de astadi opurile cele mai insemnate, ce se ocupa cu filosofi'a istoriei dupa principiile crestine, suntu opulu celu monumentalu si neperitoriu ala Santului Augustinu intitulatu: *de civitate Dei*, si opulu celebrului episcopu si oratoru Bossuet intitulatu: *Discours sur l'histoire universelle*.

specie de rogatiune, carea fiindu impreunata cu unu actu atâtu de inaltu că S. Liturgiá pre dreptulu credu firmu, că va fi audita de Domnedieu. Apoi asia ceva se pote iutemplá si in dí de Domineca si serbatoria la Liturgi'a, carea este pentru poporu, cá si la alta Liturgiá. Cumcă celi ce ducu prescuri si pausu la baserica nu poftescu, cá se se celebreze una santa Liturgiá pentru eli, se vede de acoló, că de comunu ducu mai multi insi prescuri la un'a si aceasi Liturgiá, si toti suntu multiumiti deca i amintesce preotulu la sant'a Liturgiá, fora cá se pretinda, cá preotulu se celebreze pentru unulu fia care separatu. Astufeliu primirea prescuriloru si amintirea trinitetiloru este iertata si in dí de Domineca si serbatoria si prin ace'a legea basericésca nu se calca, numai preotulu se aiba totu de a un'a intentiunea de a celebrá sant'a Liturgiá cá atare pentru poporulu seu parochialu.

Relativu la cele ce le amu dísu totu in articululu acel'a despre legea disciplinaria basericésca, carea opresce tienerea parastaseloru in dí de Domineca, unu Domnu preotu ni face observarea, că bunu este parastasulu si Sambat'a si Dominec'a numai se-lu aduca. Da! si noi dícemu că bunu este, deca e lucratu si coptu bine si din farina buna. Inse in aintea nostra este mai antáiu legea basericésca, éra nu bonetatea parastasului, si apoi deca poporulu va observá că preotulu nu face multu din legea basericésca numai se-i vina parastasele, atunci cu tempulu si va pierde tota credinti'a in parastase si nu le va mai aduce nice Sambat'a nice Dominec'a.

Schelete de predici.

Predica despre superbía.

Testu: „Adeveru dícu voue, deca nu ve veti întorce si se fiti cá pruncii, nu veti intrá întru imperati'a ceriului“. Mat. XVIII. 3.

Esordiu.

Inceputulu se pote face cu enararea crearei, rescolei si caderei angeriloru celoru rei singuru numai din caus'a superbíei, carea singura a potutu face, cá nesce fientie atâtu de inalte se cada atâtu de afundu si atâtu de tare. Urmarile cele triste inse, ce le a avutu superbí'a pentru angerii celi cadíuti, le are si facia cu omenii, pentrucá si pentru omeni superbí'a este isvorulu a multa nefericire.

I. mai antáiu temporalá si

II. a dou'a eterna.

I.

Superbí'a este isvorulu a multa nefericire temporalá

a) pentru altii, de ora-ce

b) vetama sentirile altor'a, fienducá nu considera nemicu, numai pre sine se se pota multiumi.

β) calca in petiore drepturile cele mai sante ale altor'a, fiinducà in aintea ei nu esista nice unu dreptu alu nimenuia, pre care ea se nu fia gata a-lu nimicî, deca i stà in cale.

b) pentru sine insusi, fiinducà superbi'a stîrnesce

α) ura si inimicitia. „*Superbi'a este urita lui Domnedieu si omeniloru, pentrucà la ambii li face nedreptate*“. Eccl. X. 7.

β) cërta si bataia, esemplulu lui Abimelechu.

γ) aduce omului mai totu de a un'a unu capetu plinu de rûsine. Esemplulu lui Nabucudonosoru, Faraonu, Irodu si altii.

II.

Superbi'a inse este si isvorulu a multa nefericire eterna, pentrucà ea face pre omu

a) vinovatu,

α) de invidia; esemplulu lui Saulu cu Davidu

β) de prepusuri nedrepte facia cu altii

γ) de asprime si tiranîa; esemplulu lui Abimelecu.

b) superbi'a omora pre omu, câce

α) face pre omu se cada din grati'a lui Domnedieu. „*Domnedieu este unu inimicu atu celoru superbi, celoru umili inse li dà daru*“. I Pet. V. 5.

β) face pre omu se fia condamnatu dupa morte. Esemplu suntu angerii celi caduti.

Inchiare.

Deca asia dara superbi'a este isvorulu atâtoru rele, atunci datorinti'a nostra este, cã se fugimu si de umbr'a ei, si se imbratisiamu umilinti'a prunciloru, care in vietî'a acêst'a ne face placuti omeniloru si lui Domnedieu, éra in cealalta ni castigã fericirea eterna si societatea angeriloru celoru buni.

Varietâti.

Este cunoscutu cã in anulu 1882 s'a tienutu in Blasiu sub Presidiulu Escellentiei Sale Prea Santîtului Metropolitu alu doile sinodu provincialu alu provinciei nostre romane unite de Alb'a-Julî'a fiendu de facia toti trei Illustrissimii Domni episcopi sufragani de Oradea, Gherla si Lugosiu. Actele si decretule sinodului acestuia conformu disciplinei basericesci s'au asternutu Santului Scaunu Apostolicu spre revisiune si aprobare. Cu bucuria amu aflatu, cumcã decretule aceste au sositu indaraptu aprobate, si preste scurtu tempu dupa ce se voru tipari in doue limbi, latina si romana, se voru publicã in provinciã dupa modalitatea prescrisa prin santele canoue. In urm'a acestor'a potemu dice, cã provincî'a nostra avendusi acum codicii sei pentru mai tote relatiunile vietiei basericesci, este un'a din cele mai bine organizate.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipograffi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.